

Sant Felip Neri no és tot façana

Dll, 15/03/2021 per Catalunya Religió

(*Víctor Rodríguez -CR*) Gairebé podem dir que és l'únic veí de la plaça Sant Felip Neri, un espai "on els carrers hi aboquen l'encanteri" com diu la [cançó de Txarango](#). El felipó **Antoni Serramona** (Lleida, 1941) ens rep cordialment a les portes de l'Oratori de Sant Felip Neri, una casa religiosa establerta al cor de Barcelona l'any 1673. A partir d'aquesta, el 1885, es fundarà l'oratori de Gràcia, encara vila independent i, molt abans, el 1723, el de Vic, els tres llocs del nostre país on els deixebles de **sant Felip Neri** (1515-1595) tenen presència actualment. El pare Serramona ens avisa: "Si us hi fixeu, l'estructura i l'estil de l'església i la casa de l'oratori de Gràcia és molt semblant al d'aquí baix: un auster barroc català".

"No som un orde religiós"

Les cases de l'oratori fundat per Sant Felip Neri al segle XVI tenen, com els monestirs, plena autonomia i estabilitat de membres. Es regeixen per unes Constitucions còpia de les de la Congregació de Roma i es governen pels acords dels membres presidits pels diputats i el *prae-positus* (prepòsits), elegits democràticament cada tres anys. No hi ha una estructura superior amb un provincial o superior. Els felipons, com són coneguts popularment entre nosaltres, són "clergues seculars de vida comuna sense vots". Els diferents Oratoris del món actualment formen una Confederació que, assimilada a altres instituts religiosos, es reuneix en un congrés sexennal i gaudeix d'un delegat de la Santa Seu que vetlla pel compliment dels Estatuts i les Constitucions.

"No som ni un orde ni una congregació religiosa, sinó una societat de vida apostòlica de dret pontifici", explica Serramona. Ser-hi admès suposa un recorregut de 3 anys. S'ha de votar l'admissió, s'ha d'aprovar un primer any de noviciat, segona votació i després de dos anys més de noviciat, tercera votació. Amb aquesta, si és positiva, es produeix la plena agregació que equivaldria a la professió solemne dels religiosos. La recepció dels ordes sagrats, si és el cas,

segueix un procés independent. També hi pot haver laics “plenament agregats”; així com al llarg de la història molts membres han entrat a les congregacions un cop ja ordenats, conservant la incardinació d’origen.

“Pareu de jugar, que passa don Antoni”

Durant molts anys, sobretot abans del Concili Vaticà II, els Oratoris eren [coneguts i reconeguts](#) per la pràctica del sagrament de la confessió i per la direcció espiritual que s’hi duia a terme. Els pares exercien també altres ministeris, sempre d’acord amb el bisbe local: atenció als malalts, confessors de religioses, de seminaris, censors de llibres... Serramona recorda les llargues cues que hi havia per confessar-se i reconeix que els felipons eren anomenats amb certa sorna com a “cartoixans seculars” pel rigor en les condicions de silenci, solitud i observança que regien abans del Concili.

Un dels assidus a l’Oratori de Barcelona era **Antoni Gaudí**. Els darrers anys de la seva vida, quan ja estava totalment entregat a la Sagrada Família, on residia, cada tarda baixava a peu per assistir a l’ofici de la tarda, influït pel bisbe **Torras i Bages**, gran amic de l’oratori. Aquest religiós referent del catalanisme conservador va predicar moltes vegades a l’església i hi era convidat a dinar en silenci sepulcral. Serramona ens explica que fins i tot va demanar l’ingrés a la Congregació arribant a predicar el “sermó de prova”. Va ser llavors que el van nomenar bisbe de Vic i va deixar enrere l’entrada a l’oratori. Gaudí, que pertanyia a l’estela que arrossegava Torras i Bages, mantenia un tracte freqüent amb els pares **Agustí Mas** i **Lluís Maria de Valls**, amb els quals departia temes de música gregoriana, litúrgia i poesia i, si era el cas, s’hi confessava.

Eren els anys que l’oratori de Barcelona tenia una nombrosa escolania per tal d’ajudar als actes litúrgics. Al claustre actual, que es feia servir com a zona d’esbarjo dels escolans, s’hi produïa un silenci respectuós quan passava el genial arquitecte. Algun pare els alertava: “Pareu de jugar, que passa don Antoni”. I és que Gaudí havia de travessar el claustre per trobar-se amb els seus directors i confessar-se.

Entrem amb el pare Serramona al temple. L’església, barroca, té a les capelles laterals nombrosos retaules, alguns zelosament restaurats. Als extrems del creuer hi destaquen dos grans llenços de **Joan Llimona**, pintats respectivament els anys 1901 i 1902. En aquests s’hi representa Sant Felip Neri celebrant missa i levitant i, en l’altre, instruint la mainada al Giannicolo de Roma. En ambdós, la cara del sant recorda molt la de Gaudí. És una hipòtesi versemblant que Llimona prengués Gaudí com a model per pintar Sant Felip. Els unia una amistat, ambdós estaven vinculats al Cercle de Sant Lluç i, a part, l’arquitecte ja tenia en aquells anys la barba i el cabell blanc. Malgrat no hi ha més proves que aquestes, tot sembla corroborar que el sant té la cara de l’arquitecte.

Gaudí seria atropellat per un tramvia al carrer Bailèn el 7 de de juny del 1926 quan baixava, com cada tarda, a l’oratori vespertí. I va ser el pare Agustí Mas, el seu confessor habitual –i martiritzat durant els fets de maig del 1937– qui el va atendre a l’hospital de la Santa Creu un cop fou reconegut després de l’accident. Curiosament, tant el pare Mas com Gaudí estan actualment en procés de beatificació.

La Guerra Civil

El temple actual és conegut sobretot per les cicatrius de la façana, esdevenint probablement un dels edificis del barri gòtic més fotografiat. La cara del temple és memòria viva del rastre de les bombes que l'aviació feixista italiana va deixar caure a Barcelona el 30 de gener de 1938.

El bombardeig va afectar el que és l'actual placeta de Sant Felip i una petita part de la sagristia i el convent. La primera bomba va caure a la plaça, va enderrocar dues cases i va matar diverses persones. "Fruit de l'ona expansiva, les portes del temple van anar a parar fins a l'altar", explica Serramona. I hi afegeix: "Anys més tard, quan es va restaurar el Sant Crist de l'altar major, el restaurador va trobar metralla incrustada a la fusta, metralla que encara està amagada sota la pintura".

La segona bomba va caure a l'indret de la sagristia damunt la qual hi ha la biblioteca, ensorrant també el refugi que hi havia a sota i al qual encara s'hi podria accedir des de l'interior de l'edifici. "Per això hi van morir 42 nens que s'hi havien refugiat", concreta el pare Serramona. A la façana, una placa recorda el fatídic fet.

Serramona explica que l'església no va ser cremada durant la Guerra Civil: "Va salvar-se de la crema, sembla, perquè a part d'estar prop de la Catedral i de la Generalitat, els antics escolans van bloquejar els panys amb cera per evitar que fos saquejada. És el testimoni que retinc d'algun dels antics escolans que hi van participar".

La comunitat trigaria un temps a tornar a la casa un cop acabada la Guerra perquè la part conventual havia estat confiscada. S'acabaria així el procés pel qual el bisbe Irurita havia nomenat tres pares de l'oratori com a vicaris generals de la diòcesi perquè portessin el pes del bisbat mentre ell restava amagat. Encara avui, la seva desaparició i mort és una incògnita.

Anys després d'acabada la guerra es dissenyaria l'actual placeta com la coneixem avui dia, molt diferent de com era abans del bombardeig. Serramona ho explicita: "Les cases noves tenen façanes transportades dels gremis dels calderers i dels sabaters". I és que fins a finals dels anys 50 no existia ni l'actual plaça ni l'escola.

Amb els anys, l'oratori faria feina i els pares dedicarien varis espais a obres de l'Oratori Seglar: Sala Newman, Agrupament escolta, sales de reunions i el projecte d'un noviciat comú per als Oratoris d'Espanya que finalment no es va dur a terme. Entre aquestes activitats van establir unes aules per a l'escolania que posteriorment es convertirien en l'actual [escola Sant Felip Neri](#), avui a càrrec d'una Fundació.

Una església i dos orgues

Al llarg dels més de 300 anys de vida de l'oratori de Barcelona, la seva església ha tingut diversos orgues. Antoni Serramona senyala el cor superior de l'església i ens diu: "El darrer orgue va ser venut a finals dels anys 50 per iniciar la construcció del Gran Orgue barroc de Barcelona i quan estigui acabat, portarà el nom de **Montserrat Torrent**, la seva promotora, organista internacional i animadora actual".

I és que fins a Sant Felip Neri s'hi atansa molta gent atreta pels concerts oferts en bona part per **Bernat Bailbè**, l'[organista titular](#). La bona audició i la tradició musical ho afavoreix. El pare Serramona es mostra orgullós de la tasca feta amb la música d'orgue: "Fa més de 20 anys que oferim concerts gratuïts en diversos

cicles: sumem 51 cicles entre primavera, tardor i quaresma. Aviat està dit, però són més de 600 concerts en 20 anys!”, exposa el responsable del temple. I és que enguany, temps de restriccions i de pandèmia, els 8 concerts de quaresma s’han complementat amb una lectura del llibre de les Lamentacions de Jeremies, ben adients a la dissort que ens toca viure.

L’oratori avui

La situació d’aquesta societat de vida apostòlica al món, on els darrers anys s’han creat més de 60 nous oratoris, contrasta amb la delicada situació a casa nostra i, en general, a l’estat espanyol, tret de comptades excepcions. Per això el pare Serramona es mostra decidit: “Ens convé trobar candidats creatius i animosos capaços de dissenyar quin tipus de presència és possible i desitjable en un oratori al bell mig d’una ciutat tan atractiva com la Barcelona d’avui”.

Sant Felip Neri mira el futur amb l’esperança de seguir esdevenint un espai d’oració, música i trobada adaptada als nous temps. Els dissabtes a les 7 del vespre o els diumenges a les 10 i a les 13 hores són una bona oportunitat per assistir a les eucaristies del pare Serramona o bé gaudir del cicle d’orgue, rei dels instruments i el més espiritual de tots els instruments que es fan i es desfan.